

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Program za komunikaciju i približavanje javnosti Specijalizovana veća Kosova

SADRŽAJ

**1 - PROGRAM ZA KOMUNIKACIJU I PRIBLIŽAVANJE
JAVNOSTI SPECIJALIZOVANIH VEĆA KOSOVA (SVK)**

2 - NAČELA PROGRAMA

3 - REALIZACIJA PROGRAMA

4 - PRAĆENJE I OCENA PROGRAMA

1-PROGRAM ZA KOMUNIKACIJU I PRIBLIŽAVANJE JAVNOSTI SPECIJALIZOVANIH VEĆA KOSOVA (SVK)

Cilj programa za komunikaciju i približavanje javnosti Specijalizovanih veća Kosova je da produbi saznanja i informisanost o mandatu SVK i načinu njihovog rada, pospeši pristup sudu i poboljša razumevanje sudskega postupaka, te da stvori realna očekivanja o radu SVK. Baveći se aktuelnim problemima zajednica u regionu i radeći na ispravljanju zabluda, program podržava aktivno učešće građanskog društva u postupcima pred SVK.

Program će raditi na širenju pravovremenih informacija o radu Specijalizovanih veća Kosova i negovati dijalog o svom delovanju putem čestih konsultacija s partner-skim organizacijama, informativnih sesija s novinarima, predavanja i programa za studentske posete, javnih tribina i diskusija za okruglim stolom, kao i redovnim izveštavanjem posredstvom biltena.

Konkretnе važne teme i postupci, poput branilaca i učešća žrtava, objašnjene su u brošurama Specijalizovanih veća Kosova koje se šalju novinarima ili dele tokom javnih skupova. Aktivnim angažovanjem i komunikacijom s nevladinim i ostalim organizacijama građanskog društva na Kosovu, kao i sa raznim zajednicama, SVK nastoje da ublaže poteškoće u komunikaciji koje se odnose na vođenje izmeštenog sudskega postupka. Uz velikodušnu dvogodišnju finansijsku podršku švajcarske vlade, SVK su u 2018. godini značajno pojačala svoje aktivnosti i prisustvo na Kosovu. Cilj je negovanje neposredne komunikacije s kosovskim društvom putem informativne mreže koja je usmerena na građansko društvo, manjine, mlade, pravne stručnjake, medije i ostale.

KRATKOROČNI CILJEVI: starati se o tome da javnost razume rad i aktivnosti SVK; aktivno uspostavljati komunikaciju s različitim segmentima društva, posebno sa zainteresovanim zajednicama u regionu i naročito s potencijalnim žrtvama i svedocima; stupiti u dijalog s relevantnim zajednicama; pružati tačne informacije radi stvaranja realnih očekivanja; postići da javnost prepozna SVK kao nezavisnu i nepristrasnu sudsку ustanovu.

DUGOROČNI CILJEVI: osigurati da se nasleđe SVK smatra kredibilnim i nepristrasnim; razviti kreativne i efikasne mehanizme za dijalog sa javnošću koji mogu da posluže kao model drugim međunarodnim sudovima.

2- NAČELA PROGRAMA

Nepristrasnost i nezavisnost

Specijalizovana veća Kosova moraju da se usredsrede na širenje objektivnih i tačnih informacija o svom mandatu i radu. Ne sme se ni u kom slučaju stvarati utisak da SVK predstavlja element strategije različitih sudske aktera u okviru sudskega postupka (tužilaštvo, odbrana itd.) ili element političkog programa (EU, naročito EULEX-a, drugih međunarodnih činilaca, donatora, organa vlasti Kosova i Srbije itd.). Iako je reč o veoma složenom aspektu u izrazito politizovanoj sredini kao što je Kosovo, ovo načelo je od suštinskog značaja za kontinuirani opstanak ustanove i njen uspeh.

Transparentnost i otvorenost

Neophodno je da SVK funkcionišu na transparentan način i da se ta činjenica u javnosti prepozna. Kako bi se postigao ovaj cilj, Veća moraju da šire informacije o svom mandatu, postupcima i aktivnostima. U cilju negovanja slike transparentnosti neophodno je tačno i blagovremeno odgovoriti na upite sredstava javnog informisanja, uključujući one koje se tiču važnih (javnih) sudske odluka i razloga za poverljivost cele odluke ili njenih delova.

Stvarati realna očekivanja

Po usvajanju Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu postalo je neophodno stvarati realna očekivanja. Ukoliko se valjano ne objasne, svako značajno odlaganje ili komplikacija mogu da podstaknu teorije zavere ili da stvore zabunu. Stoga je presudno da se daju realni vremenski rokovi i objasne brojne faze osnivanja suda kroz koje su Veća prošla (npr. imenovanje sekretara,

izbor sudija i predsednika Veća, usvajanje Pravilnika o postupku i dokazima, od kog trenutka je teoretski bilo moguće podići optužnice itd.). Kako bi se izbegle neosnovane pretpostavke i nerealna očekivanja potencijalnih žrtava, važno je pažljivo preneti poruku da SVK imaju ograničeni mandat i da ne mogu da obezbede pravdu za sve ljudi na Kosovu.

Razvoj partnerstava i obezbeđenje šire podrške

Kako bi se uspostavio uspešan dijalog sa stanovništvom na Kosovu, u Srbiji i regionu, Specijalizovanim većima potrebna je podrška lokalnih aktera koji su upoznati sa vrstom informacija koje su potrebne lokalnim zajednicama i problemima koji ih tište. Uspostavljanje bliskog i jakog partnerstva s lokalnim akterima je stoga suština programa za komunikaciju i približavanje javnosti Specijalizovanih veća Kosova. U tom smislu, SVK su u proteklo dve godine razvila mrežu ključnih partnera na Kosovu i u Srbiji koja obuhvata 12 nevladinih organizacija koje redovno daju povratnu informaciju o vrsti informacija i aktivnosti, uspesima i neuspesima programa, te konkretnim predlozima za tu vrstu budućih aktivnosti SVK u regionu. Uz sredstva javnog informisanja, ambasade i donatore, partnerske nevladine organizacije takođe doprinose širenju ključnih poruka SVK. Uključenost svih aktera je od suštinskog značaja za uspeh programa i komunikaciju sa lokalnim zajednicama, i zahteva maksimalne napore i pažnju Službe za javno informisanje i komunikaciju.

Veza sa zainteresovanim segmentom stanovništva

Kako bi program za komunikaciju i približavanje javnosti SVK bio efikasan i kako bi poruke

doprle do publike kojoj su namenjene, pri planiranju svog programa SVK moraju da uzmu u obzir kulturološki kontekst i različite segmente društva kojima žele da se približe. Ovi kulturološki aspekti mogu da utiču na izbor lokacija za sastanke, dizajn ili formulaciju informativnog materijala, uključujući video spotove, kao i jezik i način prezentacije informacija. Redovan lični kontakt je ključan za izgradnju poverenja a redovne posete rukovodilaca SVK regionu igraju važnu ulogu jer stanovništvo ovakve posete doživljava kao znak poštovanja i uvažavanja.

Namenski uobličena komunikacija

Različiti segmenti društva na Kosovu, u Srbiji i regionu kao i međunarodna javnost imaju raznolike poglede na SVK te im stoga treba pristupiti iz različitih uglova i sa porukama prilagođenim njihovim potrebama. Puno poštovanje za lingvističke i kulturološke osobenosti mora biti opšte pravilo pri uobličavanju poruka namenjenih lokalnim zajednicama. Uprkos tome, osnovno težište uvek treba da bude na širenju informacija koje opisuju mandat i rad suda, prava optuženih i žrtava te zaštitu svedoka.

Dvosmerna komunikacija

Uspostavljanje dijaloga sa relevantnim segmentom stanovništva na Kosovu, u Srbiji i regionu je suštinski deo programa. Iako je ključno raditi na širenju informacija, još je bitnije dobiti povratne informacije od zainteresovanog stanovništva koje Specijalizovanim većima skreću pažnju na postojeće nesporazume i dezinformacije. Ovakve povratne informacije takođe pomažu da se definiše najbolji pristup pomoću kojeg se može dopreti do stanovništva i pitanja kojima se prvenstveno treba baviti.

3- REALIZACIJA PROGRAMA

Prvi korak u realizaciji programa za komunikaciju i približavanje javnosti SVK bilo je osnivanje Sudske informativne mreže (SIM), odnosno mreže nevladinih organizacija koje podržavaju Specijalizovana veća Kosova, daju povratne informacije i pri definisanju najboljeg pristupa aktivnostima u regionu, stavljuju na raspolaganje svoje poznavanje zajednica i stručno znanje o komunikaciji s javnošću. Iako je ova mreža otvorena za nove učesnike, jezgro grupe čine nevladine organizacije koje su već sada deo mreže. Sudska informativna mreža se u junu 2018. okupila radi učešća u radionici programa u prostorijama SVK, kako bi dala povratne informacije o prethodnim aktivnostima programa i konkretnе predloge za buduće inicijative te vrste u regionu. Glavne crte programa za komunikaciju i približavanje javnosti Specijalizovanih veća zasnovane su na ovim povratnim informacijama i predlozima.

Kada su utvrđeni osnovni elementi, kao što su glavni partneri, sve nevladine organizacije su se saglasile da prisustvo Specijalizovanih veća na Kosovu i u Srbiji mora da se pojača. Kako bi se ovaj cilj postigao, tim programa je u saradnji sa Sudskom informativnom mrežom definisao kratkoročne i dugoročne ciljeve.

Kratkoročni ciljevi :

- Nastaviti sa održavanjem jednog do tri skupa mesečno u okviru programa u različitim delovima Kosova;
- Nastaviti s konsultacijama u Srbiji u cilju organizovanja aktivnosti programa u zemlji svaka dva meseca;
- Snimiti na svim relevantnim jezicima vi-

- deo spotove u kojima se objašnjava mandat suda i postupci pred njim, Program za učešće žrtava i uloga ombudsmana; redovno emitovati ove spotove na Kosovu, u Srbiji i drugim delovima regiona;
- Uspostaviti interaktivni pristup koji široj javnosti daje priliku da postavi pitanja;
  - Pojačati redovnu interakciju s novinarima na Kosovu i u Srbiji u cilju daljeg širenja informacija;
  - Razviti dugoročni plan za program;
  - Proširiti ciljanu publiku kako bi se uključila udruženja boraca i žrtava,
  - Razviti specijalni pristup za romske zajednice.

Dugoročni ciljevi:

- Nastaviti sa mesečnim skupovima programa na Kosovu;
- Nastaviti sa održavanjem skupova programa u Srbiji svaka dva meseca;
- Uključiti rad sa romskim zajednicama u dugoročne planove programa;
- Organizovati godišnje sastanke Sudske informativne mreže;
- Organizovati redovno izveštavanje za medije;
- Uspostaviti fizičko prisustvo na Kosovu u vidu kancelarije, ukoliko je potrebno;
- Kada započnu sudski postupci, izdavati informativni bilten svaka dva meseca;
- Uspostaviti komunikaciju s vođama ver-

skih zajednica, naročito u srpskim sredinama.

Specijalizovana veća i Sudska informativna mreža su se načelno dogovorili da koriste različite pristupe za srpske i albanske zajednice i da za različite prilike naprave standardne prezentacije koje bi se oslanjale na kulturno nasleđe i odražavale različite stavove i potrebe učesnika. Takođe je dogovoren da pri snimanju video spotova treba uzeti u obzir kulturno nasleđe. Sadržaj ovih video spotova treba da bude isključivo informativne prirode kako bi se sprečila percepcija pristrasnosti ili propagande koja može da stvori otpor među svim segmentima stanovništva.

4- PRAĆENJE I OCENA PROGRAMA

Specijalizovana veća Kosova u ovom trenutku imaju dva mehanizma za ocenjivanje uticaja i efikasnosti programa:

- i) redovnim povratnim informacijama od nevladinih organizacija na terenu dobija se kvalitativno mišljenje njihove ciljne grupe, što pomaže Specijalizovanim većima da prilagode poruke i skupove programa u skladu s potrebama stanovništva;
- ii) godišnjim anketama o informisanosti i stavu prema SVK na Kosovu i u Srbiji dobija se predstava o domaćaju i uticaju programa.

Povratne informacije od nevladinih organizacija istakle su potrebu da se pojača prisustvo Specijalizovanih veća na Kosovu, kao i da se uzme u obzir kulurološki kontekst ciljane publike, te da se adekvatno prilagode poruke i aktivnosti koje se tamo organizu-

ju. Nevladine organizacije kosovskih Srba, kao i one u Srbiji, obavestile su o krajnje kritičnom stavu ciljane publike prema SVK i upozorile da će izgradnja poverenja trajati dugo i možda biti moguća samo ukoliko se Specijalizovana veća "dokažu" optužnicama.

Najnovije ispitivanje javnog mnjenja sprovedeno u maju 2018. ukazuje na povećanje informisanosti ili saznanja o SVK generalno, iako i dalje postoje znatne praznine u razumevanju stvarnog mandata. Ispitivanje javnog mnjenja na Kosovu je takođe pokazalo da se povećao broj ljudi koji podržavaju SVK, iako je ova podrška po svemu sudeći ograničena na kosovske Albance. Rezultati ispitivanja ukazuju na potrebu da se široj publici pristupi sa konkretnim podacima o mandatu SVK što sud i planira da učini emitovanjem video spotova na kosovskoj i srpskoj televiziji. Nedostatak podrške među srpskim zajednicama takođe naglašava potrebu za intenziviranjem aktivnosti programa koje su usmerene na ove zajednice, kao i na generalno najkritičniji segment javnosti.

Radi dobijanja neposrednjih povratnih informacija o kvalitetu budućih skupova u okviru programa, Specijalizovana veća će izraditi anketne formulare za učesnike okruglih stolova ili panel diskusija u kojima će moći da ocene da li su pružene informacije bile korisne, kao i da daju predloge za poboljšanje.

Rezultati ankete na Kosovu

Urađeno je 1600 intervjuja uživo sa stanovnicima Kosova iz različitih zajedница: kosovskim Albancima, kosovskim Srbinima i drugim grupama (kosovski Romi, Aškali, Egipćani, Turci, Bosanci, Goranci).

Ukupno 60% učesnika izjavilo je da su donekle informisani o Specijalizovanim većima Kosova i Specijalizovanom tužilaštvu, međutim, i dalje su rasprostranjene dezinformacije o ove dve ustanove i lokaciji na kojoj se nalaze.

Među anketiranim, 61% ispitanika je reklo da u određenoj meri podržava SVK. Glavni razlog za podršku Većima je to što će izvesti pred lice pravde počinioce ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti (51%) i poboljšati vladavinu prava na Kosovu (37%). Oni koji nisu izrazili podršku veruju da će sud doneti pravdu samo jednoj strani (35%), da neće svi počinioци ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti biti izvedeni pred lice pravde (25%), ili da je sud samo međunarodna igrarija (24%). Interesantno je napomenuti da kosovski Srbi predstavljaju veći procenat onih koji ne podržavaju rad Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva (75%).

Dok 74% ispitanika – uglavnom kosovskih Albanci – misli da je važno da Specijalizovana veća imaju međunarodne sudije, tužioce i osoblje, 21% se ne slaže (od čega su otprikljike 82% kosovski Srbi).

U pogledu očekivanja, 58% anketiranih je izrazilo određeni stepen vere u to da će Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo delovati isključivo na osnovu činjenica, zadržati nezavisnost i raditi bez političkog mešanja, dok se 35% s time ne slaže.

Među anketiranim, 62% misli da će SVK suditi za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti koje su počinili pripadnici OVK, dok 44% misli da će se suditi jugoslovenskim ili srpskim državnim akterima. Među anketiranim, 34% misli da će SVK suditi za krivična dela koja su počinjena ili započeta na Ko-

sov u odnose se na Izveštaj Skupštine saveta Evrope.

Samo 2% etničkih Srba veruje da će rad Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva imati legitiman ishod, u poređenju sa 51% Albanaca i 57% ostalih zajednica. Jedna trećina anketiranih je mišljenja da rad Veća i Tužilaštva neće uopšte uticati na budućnost Kosova i regionala, druga trećina veruje u pozitivan uticaj, dok 15% misli da će uticaj biti negativan.

Rezultati ankete u Srbiji

Ova anketa je sprovedena u maju 2018 i predstavlja drugi krug intervjeta obavljenih u Srbiji (prvi je bio u maju 2017). Sastojao se od intervjeta uživo s 1429 učesnika kako u urbanim tako i ruralnim delovima Srbije.

U 2018. se stepen informisanosti o postojanju i radu Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva lagano povećao u odnosu na prethodnu godinu (41% u odnosu na 24% u 2017). Uprkos tome, većina stanovnika i dalje nije svesna postojanja SVK, njihove uloge i predstavnika. Pored toga, i dalje preovlađuje negativan stav.

Kada je pitanju stav prema SVK, dominiraju neutralne ili negativne emocije. Negativni stavovi potiču iz uverenja da SVK imaju predrasude prema Srbima i podržavaju Albance. Ljudi se plaše da će ovo pojačati međunarodni animozitet.

Više od pola stanovništva Srbije (54%) uglavnom ili u potpunosti veruje da usled toga što su SVK smeštena izvan Kosova neće biti političkog uticaja na njih. U skladu sa tim, većina građana (61%) veruje da je bitno da SVK angažuju međunarodne sudije, tužioce i ostalo osoblje.

U poređenju s prošlom godinom, očekivanja i stepen poverenja u SVK su se povećali (28% u poređenju sa 17% u 2017). Uprkos tome, većina građana (59%) i dalje ne očekuje da će SVK biti u stanju da osiguraju bezbedna, nepristrasna, pravična i efikasna suđenja. Zapravo, postoji opšti nedostatak poverenja u nepristrasnost Specijalizovanih veća.

Preovlađuje mišljenje da su SVK sud za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti koje su počinili jugoslovenski ili srpski državni akteri (42%), dok jedna trećina stanovništva (29%) misli da će SVK suditi za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti koje su izvršili pripadnici OVK.

Gotovo polovina građana misli da rad SVK neće mnogo doprineti tome da se postigne osećaj pravde za žrtve ili vera u krivično pravo uopšte. Štaviše, 49% anketiranih ne veruje u legitimni ishod rada Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva (legitimni ishod očekuje samo 22% stanovništva).

Kada su u pitanju izvori informacija, najčešći izvor za većinu stanovništva (76%) jeste televizija, naročito među sredovečnim i starijim građanima s nižim primanjima. Mlađi građani se obaveštavaju putem novina, internet porta, društvenih medija i vebajtova. Tri glavna izvora pouzdanih informacija su javni TV kanali: Radio-televizija Srbije (RTS), iza koje slede TV Pink i TV Prva. Četvrti izvor informacija su novine Blic.